

ZPRAVODAJ

LISTOPAD 2012

☑ OCHRANNÝ SVAZ AUTORSKÝ

<http://www.blisty.cz/art/59352.html>

OSA vymohl od ústavu pro postižené platbu za benefiční vystoupení písničkářů, o jejíž prominutí žádali sami písničkáři

Tomáš Koloc

Vzhledem k tomu, že autorský zákon chrání i moji tvorbu, jsem nedávno se zájmem sledoval debatu, která se kolem jeho použití rozvinula na stránkách *Britských listů*. Rád bych se čtenářům BL svěřil se svou konkrétní zkušeností s jednou z organizací, která má autorský zákon ochraňovat už ze svého názvu, Ochranným svazem autorským. Z mého článku se dozvíte, jak tato organizace své klienty někdy „chrání“ i proti jejich vůli – před těmi, kdo se proti této „ochraně“ nejsou s to bránit...

V letech 2008 až 2010 jsem vykonával praxi terapeuta v týdenním stacionáři pro osoby s kombinovanými postiženími Společenství Dobromysl v Srbči v okrese Rakovník. Jednou z přidružených aktivit, které jsem si zde vymyslel, bylo i pořádání cyklu benefičních vystoupení Jaro písničkářů v Srbči, během nichž v našem stacionáři benefičně vystoupila řada umělců. Tato vystoupení byla přirozeně inzerována v médiích, včetně *Britských listů*, přičemž bylo vždy uvedeno, že jde o BENEFIČNÍ KONCERT PRO POSTIŽENÉ. Smyslem těchto vystoupení nebyl výdělek (výtěžek z dobrovolného vstupného sotva pokryl náklady na cestovné a pohoštění písničkářů), ale hudební zážitek pro naše klienty a vytvoření povědomí o existenci našeho zařízení mezi veřejností z řad vystupujících i hostů.

Když před rokem, v červenci 2010, vypršela lhůta mé praxe, vrhl jsem se do jiné práce v jiném regionu a na společenství Dobromysl jsem trochu pozapomněl. Má bývalá práce se mi však opět připomněla, když se mi půl roku po mém odchodu ozvala má bývalá vedoucí s tím, že ve stacionáři se objevil pracovník Ochranného svazu autorského a žádal po ní seznam jednotlivých písní z improvizovaných koncertů. Tento seznam žádal pro OSA za účelem vytvoření faktury autorských plateb, která prý může činit až několik tisíc korun. Vylekaná vedoucí nízkonákladového zařízení, pro niž tisíc korun představuje náklady na týdenní péči o jednoho klienta, postoupila celou záležitost mně, coby organizátoru vystoupení (i přesto že jsem více než půl roku nebyl zaměstnancem stacionáře). A aby se jako velice zaměstnaná vedoucí týmu, poskytujícího nadstandardní služby za podstandardní mzdu, nemusela danou věcí dále zabývat, slíbil jsem jí, že už o žádných autorských poplatcích neuslyší...

Ze svého bydliště v Hradci Králové jsem se nejprve vydal na adresu pražské pobočky OSA, kterou jsem zjistil z navštívenky zástupce společnosti OSA pana Františka Müllera. Zde se mi postupně rozkrylo nejen

moje pochybení, ale i struktura OSA. V pobočce, jejíž adresa byla uvedena na navštívence, a kde p. Müller kupodivu nesídlil, mi regionální manažer společnosti Mgr. Bc. Jiří Cvrček na můj dotaz, jak je možné za benefiční vystoupení ve prospěch postižených účtovat jakoukoli platbu, odpověděl, že v případě podobných koncertů se o podobné prominutí žádá šest týdnů předem, přičemž u žádosti musí být přiložen seznam hraných skladeb. Žádost poté posoudí zvláštní komise OSA, která se schází jednou měsíčně. Této příležitosti jsem jako organizátor nevyužil, a proto můj ústav pro postižené musí platit.

Poté jsem byl odkázán zpět k první instanci, jímž byl pan Müller z Rakovníka.

Ten vyhověl mé prosbě, abych za ním nemusel jezdit do Rakovníka, a sešel se se mnou o několik dní později v mnou vybrané kavárně v obchodním komplexu na pražském Zličíně. Vysvětlil mi, že v OSA jsou zaměstnanci, kteří mají za úkol vyhledávat na webu zmínky o hudebních vystoupeních a kontrolovat, zda z nich byly vybrány autorské poplatky. Pokud tyto vybrány nebyly, nastoupí regionální zaměstnanec jako je on (ty má OSA údajně téměř ve všech okresech), a pohledávku zpracuje.

Pan Müller byl starší člověk v důchodovém věku, a po mém odhalení, že se o celou věc zajímám i z novinářského hlediska, mi vstřícně sdělil, že kromě fixního platu je součástí jeho výdělku regionálního zástupce také odměna (i když jen v řádu několika desítek promile) z každé vybrané platby.

Dalšího prozření se mi dostalo informací, že malá venkovská vystoupení tohoto typu organizátoři většinou „ošetřují“ tím, že o nich nepodávají do médií žádné zprávy (tak jako jsem to udělal já v *Britských listech* a jinde), na základě nichž by potom mohli být odhaleni jako (ne)plátcí ušlých poplatků. Vysvětlil jsem mu, že mediální povědomost o ústavu pro postižené byla jedním ze smyslů toho, proč jsme koncerty vůbec pořádali.

Poté jsem mu nadiktoval slíbené údaje o počtu koncertů, diváků, délce vystoupení a přibližném počtu odehraných děl, a dotázal jsem se, zda a kde mohu proti požadavku platby podat odvolání – i přesto, že inkriminované koncerty už proběhly.

Na tuto otázku jsem se však od pana Müllera odpovědi nedočkal – protože ji prostě neznal – a odkázal mě na svého šéfa Mgr. Bc. Jiřího Cvrčka.

Je třeba říci, že pánové Müller, Cvrček i ostatní zaměstnanci OSA se mnou jednali velice laskavě a vstřícně – ovšem vždy s poukazem, že oni tuto kauzu nevyřeší.

Vzhledem k tomu, že všichni umělci, kteří v rámci mého cyklu vystoupili byli srbečským společenstvím postižených a zdravých nadšeni, seznámil jsem postupně všechny tři vystupující, jichž se týkala pohledávka OSA; PEPU NOSE, VLADIMÍRA MERTU a JIŘÍHO DĚDEČKA s „peticí“ o prominutí platby, kterou jsem zformuloval.

Po některých procedurálních korekturách, během nichž mi umělci-klienti OSA radili, jak OSA správně požádat, aby stacionáři, kde benefičně vystoupili, platbu odpustil, **VŠICHNI TŘI VYSTUPUJÍCÍ PODEPSALI ŽÁDOST NÁSLEDUJÍCÍHO ZNĚNÍ:**

Praha 13. února 2011

Věc: Žádost o prominutí platby za benefiční hudební vystoupení ve prospěch neziskového stacionáře pro postižené

Dobrý den,

7. února 2011 přišel do Týdenního stacionáře pro osoby s kombinovanými postiženími Společenství Dobromysl (www. Dobromysl.info) v Srbči (okres Rakovník) zástupce OSy pan František Müller se zprávou, že jsme povinni uhradit autorský honorář za vystoupení Josefa Nose 8. 5 (vystoupil v rámci víkendu 7. – 9. 5, kdy naše klienty a hosty učil základům jógy), Vladimíra Merty 26. 5. a Jiřího Dědečka 23. 6, kteří v roce 2010 benefičně vystoupili v našem neziskovém stacionáři pro postižené, který je příspěvkovým zařízením Ministerstva práce a sociálních věcí.

Po rozhovoru s Vaším zástupcem nám bylo za tyto tři koncerty vypočítána k uhrazení částka 1200 Kč, což je pro náš stacionář poměrně vysoká částka.

Stacionář Společenství Dobromysl byl založen v roce 2000 a od té doby jím prošlo celkem 20 osob (z nichž 10 v něm pobývá nastálo) s diagnózami autismus, epilepsie, obsedantně-kompulzivní choroba, Downův syndrom, schizofrenie a těžká mentální retardace. Ministerstvo práce a sociálních věcí pokrývalo do roku 2010 přibližně 50% rozpočtu stacionáře (který se pohybuje v roční výši jednoho milionu Kč včetně nutných renovací) a v roce 2011 svou podporu v snížilo i z této částky o polovinu. Zbytek si musí stacionář získat od sponzorů.

Takovými sponzory se stali i naši přátelé, písničkáři Josef Nos, Vladimír Merta a Jiří Dědeček, kteří u nás v roce 2010 uskutečnili tři koncerty určené jednak pro naše klienty a jednak pro další potenciální sponzory našich aktivit. Dobrovolný příspěvek, který nám ze své vůle odevzdali někteří diváci, byl spotřebován na pohoštění autorů a zaplacení benzínu za jejich cestu.

Autor tohoto dopisu, který byl zároveň pořadatelem těchto koncertů, byl tehdy v oboru začátečník, který nebyl obeznámen s nutností podat u agentury OSA žádost o prominutí autorských poplatků za benefiční koncert.

Vzhledem k tomu, že koncert – jak bylo také zdůrazněno ve všech obeslaných médiích – byl benefiční, prosí tímto Týdenní stacionář Společenství Dobromysl o zpětné prominutí výplaty autorského honoráře také agenturu, která autory zastupuje, tedy Váš Ochranný svaz autorský.

K této žádosti se zároveň připojují i sami autoři. S nadějí na kladné vyřízení žádosti Tomáš Koloc (za Týdenní stacionář Společenství Dobromysl) Josef Nos, Vladimír Merta, Jiří Dědeček

Tento dopis jsem pak poslal na příslušné místo, tedy na služební adresu regionálního manažera OSA pana magistra Cvrčka. O dva měsíce později byla do mé poštovní schránky doručena následující odpověď:

V Havlíčkově Brodě dne 15. 04. 2011

Věc: návrh licenční smlouvy o veřejném provozování hudebních děl

VP-2011_59856

Vážený provozovateli,

v příloze Vám zasíláme na základě Vaší žádosti ve dvojím vyhotovení námi podepsaný návrh licenční smlouvy provozování hudebních děl.

Jestliže s tímto návrhem souhlasíte, obě vyhotovení podepište.

Jedno vyhotovení si ponechejte a druhé vyhotovení nám prosím vraťte na adresu pracoviště do 30.04.2011.

Dovolujeme si Vás upozornit, že pokud Vámi podepsanou smlouvu v této lhůtě neobdržíme, není zaslaným návrhem OSA vázán. V tomto případě by licenční smlouva nebyla uzavřena, **DÍLA BYSTE UŽIL BEZ SOUHLASU AUTORŮ NEOPRÁVNĚNĚ** (Pozn.: Velkými písmeny zvýraznil autor článku) a byli bychom nuceni po Vás vymáhat zaplacení bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku obvyklé autorské odměny ve smyslu § 40 odst. 4 autorského zákona č. 121/2000 Sb. v platném znění. Jestliže byla odměna navržena za účelem uzavření smlouvy v snížené sazbě, výše bezdůvodného obohacení by činila dvojnásobek obvyklé odměny podle základní sazby.

Je-li při hudební produkci užita tzv. živá hudba a nezaslali jste OSA dosud seznam hraných skladeb /repertoárový list/, pošlete nám jej, prosím, zároveň s Vámi podepsaným vyhotovením smlouvy.

Pokud se rozhodnete smlouvu neuzavřít z toho důvodu, že v údajích v návrhu uvedených došlo mezitím ke změně (např. nebudete pořádat vůbec, nebo podstatně méně), je nutné, abyste nám tuto skutečnost rovněž písemně nahlásili, abychom předešli zbytečným dalším opatřením ze strany OSA.

Pokud by v období, na které je smlouva uzavřena, došlo ke změnám, které by mohly zásadně ovlivnit výši autorské odměny /např. ukončení provozování/, sdělte tuto skutečnost neprodleně písemně OSA, abychom mohli provést změnu smlouvy.

Prosíme o dodatečné poslání repertoárových listů!

Děkujeme a těšíme se na další spolupráci.

E-mail: vp@osa.cz

Občanské sdružení registrované u Ministerstva vnitra ČR ze dne 22. 1. 1996 pod č. j. II/s. – OS/I-29038/96-R

K této odpovědi byla přiložena obsáhlá licenční smlouva o deseti bodech, z nichž jeden „provozovatele“ **ZAVAZOVAL K ZAPLACENÍ NEJNIŽŠÍ SAZBY VE VÝŠI 958 Kč!**

Když jsem se uklidnil, rozhodl jsem se, že neziskové občanské sdružení, které se stará o postižené, ziskovému občanskému sdružení, které se stará o autory, částku zaplatí. Opět jsem se vydal do pražské pobočky OSA, obě vyhotovení smlouvy jsem podepsal, jedno odevzdal a na recepci pražské OSA žádanou částku proti potvrzení zaplatil ze svého. S radostí, že jsem splnil svůj slib daný vedoucí stacionáře pro postižené – že totiž o dané kauze už neuslyší.

Jen doufám, že jsem ho tímto článkem neporušil.

☑ MPSV K AUTISMU

Děti s pervazivní vývojovou poruchou

Vzhledem k tomu, že u dětí s diagnózou pervazivní poruchy, kam patří např. dětský autismus, se značně liší jak charakter, rozsah a tíže postižení, tak i symptomatologie, je zcela logické, že se značně liší i funkční dopady a sociální důsledky stavu na schopnost samostatného života v přirozeném sociálním prostředí a později i důsledky na pracovní schopnost.

Při posuzování zdravotního stavu ve věcech sociálního zabezpečení lékaři posudkové služby sociálního zabezpečení vycházejí zejména ze zpráv a nálezů ošetřujících lékařů posuzovaných osob nebo jiných nálezů, ale také ze svých zjištění. Odborná vyjádření specialistů psychiatrů a psychologů (v případě dětí dětských psychiatrů nebo psychologů) jsou nezbytnými podklady pro posouzení zdravotního stavu jedince s pervazivní poruchou. Dalšími podklady jsou nálezy praktického lékaře, případně neurologa, pedagogicko-psychologické poradny, posudek vzdělávacího zařízení apod., podle povahy zdravotního stavu.

Samostatným podkladem pro posuzování stupně závislosti je sociální šetření. Posudkový orgán hodnotí všechny podklady pro posouzení individuálně i ve vzájemných souvislostech. Uvedeným mechanismem je zajištěna ucelenost a spolehlivost pohledu na zdravotní stav posuzované osoby. Východiskem lékařské posudkové činnosti je tedy úplná a spolehlivá objektivizace zdravotního stavu a všech posudkově rozhodných skutečností a jejich posouzení prostřednictvím příslušné právní úpravy, jejich postupů, posudkových zásad a hledisek.

Co jsou pervazivní vývojové poruchy?

Pervazivní vývojové poruchy charakterizují tři hlavní skupiny příznaků – stereotypní chování a zájmy, narušená sociální integrace a narušená komunikace. Každoročně se v České republice narodí 100 až 200 dětí s autismem, 400 až 700 s Aspergerovým syndromem a asi 6 až 7 s Rettovým syndromem. Podezření na pervazivní poruchu se zpravidla konstatuje ve 2 až 2,5 roku věku, ale mnohdy i později. Diagnóza se prokazuje řadou screeningových metod, spolehlivě pak zpravidla až kolem tří let věku dítěte.

Osoby s pervazivními vývojovými poruchami představují poměrně nehomogenní skupinu z hlediska zdravotního stavu a jeho důsledků (dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, dětská dezintegrační porucha, hyperaktivní porucha, Aspergerův syndrom). Současně existují i osoby, u nichž je pervazivní porucha spojena také s výskytem jiného zdravotního postižení (např. mentální retardace, epilepsie, dětská mozková obrna).

Zvláštnosti posuzování zdravotního stavu dětí

Při posuzování zdravotního stavu dětí obecně platí, že s věkem dítěte a také vlivem jeho výchovy a vzdělávání se mění jeho schopnosti, ale i nároky prostředí na něj kladené. Malé dítě je fyziologicky závislé na péči druhé osoby; v případě dětí se zdravotním postižením je nutno odlišit rozsah fyziologické péče o dítě z důvodu jeho nezralosti a fyziologické neschopnosti od tzv. vícepéče – mimořádné péče, která je mu poskytována z důvodu zdravotního postižení a disability. Při posuzování zdravotního stavu a funkčních schopností dětí platí, že se stav porovnává se stavem, a schopnostmi a dovednostmi stejně starého dítěte bez zdravotního postižení. Nepřihlíží se tedy k potřebě péče, která vyplývá z věku a tomu

odpovídajícího stupně biopsychosociálního vývoje. V případě mimořádné péče se pak porovnává rozsah, intenzita a náročnost péče, kterou je potřeba věnovat posuzované osobě se zdravotním postižením, s péčí, kterou je třeba věnovat zdravé osobě téhož věku.

Stupeň závislosti u dětí s pervazivními vývojovými poruchami

Pro účely nároku na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, lékařská posudková služba posuzuje stupeň závislosti. Stupeň závislosti se odvíjí nejen od funkčních poruch spojených přímo s pervazivními vývojovými poruchami, ale závisí také na stupni inteligence, rozvoji řečových schopností a míře narušení sociálních dovedností. K pervazivním poruchám se v mnoha případech pojí i jiná závažná onemocnění či poruchy, které zhoršují prognózu a zvyšují míru pomoci a dohledu druhé osoby a tím i stupeň závislosti. Existují rovněž určité formy pervazivních poruch s lehkým stupněm narušení sociální interakce a komunikace. Takoví jedinci disponují uspokojivým okruhem sociálních dovedností, např. i schopností studia na střední škole, popř. i vysoké škole, přípravy na pracovní uplatnění nebo soustavné výtěžné činnosti. U nich pak zpravidla nejde ani o stupeň závislosti I ve smyslu zákona o sociálních službách.

Děti do 18 let věku s pervazivní poruchou a stupeň závislosti ve smyslu zákona o sociálních službách

Rok	2010	2011	2012 (do 25. 9.)
Stupeň závislosti I	274	370	286
Stupeň závislosti II	389	424	442
Stupeň závislosti III	248	313	372
Stupeň závislosti IV	247	212	157
Celkem	1 158	1 319	1 257

Nový systém posuzování respektuje potřeby dětí

Každoročně do systému nepojistných dávek sociálního zabezpečení podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem nově vstupuje 500–600 dětí s pervazivní vývojovou poruchou. Jde prakticky o obdobný počet, jako se v ČR narodí dětí s pervazivními vývojovými poruchami. V zásadě každé dítě, pokud se u něj spolehlivě prokáže diagnóza pervazivní vývojové poruchy, je uznáno závislým v některém ze čtyř stupňů závislosti a v systému nároku na příspěvek na péči zůstává řadu let. Při srovnání výsledků posuzování stupně závislosti u dětí s pervazivními poruchami v předchozích letech a v letošním roce vyplývá, že nový systém posuzování zdravotního stavu a základních životních potřeb, který nabyl účinnosti 1. 1. 2012, nezhoršil postavení dětí s uvedeným zdravotním postižením, ale naopak více respektuje jejich potřeby.

Průkaz osoby se ZP a karta sociálních systémů

Tzv. víceúčelové využití posudku o stupni závislosti umožňuje osobám, které byly uznány závislými ve stupni I až IV, přiznat podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 141/2012 Sb. (dále jen „zákon č. 329/2011 Sb.“), průkaz osoby se zdravotním postižením. Jednotlivé stupně závislosti odůvodňují přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením TP, ZTP a ZTP/P. Nárok na příslušný průkaz mají v souladu s citovaným zákonem i osoby, které nejsou schopny zvládat základní životní potřeby v oblasti

mobility nebo orientace. Osobě s pervazivní vývojovou poruchou, která byla uznána závislou v některém stupni a již byl přiznán příspěvek na péči nebo u ní byla prokázána neschopnost zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace a byl jí přiznán příspěvek na mobilitu, je v souladu s citovanou právní úpravou vydána krajskou pobočkou Úřadu práce ČR karta sociálních systémů, která slouží v zákonem stanovených případech jako průkaz osoby se zdravotním postižením. Uvedené řešení je v letošním roce přínosné již pro asi 1 200 dětí s pervazivními vývojovými poruchami.

Nárok na příspěvek na mobilitu

Víceúčelové využití posudku o stupni závislosti umožňuje i jeho využití pro účely přiznání příspěvku na mobilitu. Pokud při posuzování stupně závislosti byla uznána neschopnost zvládat základní životní potřeby mobility nebo orientace, může příslušný správní orgán při splnění dalších zákonem stanovených podmínek na základě takového posudku rozhodnout o přiznání dávky mobility. K problematice mobility a nároku na příspěvek na mobilitu lze konstatovat, že u dětí s pervazivními poruchami je neschopnost mobility nebo orientace uznávána zejména pro rušivé či agresivní chování, deviantní reakce na cizí osoby, neschopnost orientovat se v obvyklém prostředí a situacích, přizpůsobit chování sociálnímu kontextu situace, dezintegrační poruchu, sebepoškozování, závažnou mentální retardaci s poruchami chování.

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcky

Zákon č. 329/2011 Sb. stanoví, že nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí nebo těžké sluchové či zrakové postižení, a v případech, kde je pomůckou motorové vozidlo, i osoba s těžkou nebo hlubokou mentální retardací. Příslušná zdravotní postižení odůvodňující nárok na zvláštní pomůcky jsou uvedena v příloze k zákonu č. 329/2011 Sb. Zdravotní postižení těžká nebo hluboká mentální retardace a stavy na rozhraní těžké mentální retardace zakládají při splnění ostatních podmínek nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku – motorové vozidlo a speciální zádržní systémy (nikoli běžné dětské autosedačky). Zákon č. 329/2011 Sb. nejmenuje výslovně zdravotní postižení porucha autistického spektra, autismus, pervazivní vývojová porucha, což však neznamená, že osobám s pervazivními vývojovými poruchami není v rámci tohoto zákona poskytována dávková pomoc. Díkce kritéria stavy na rozhraní těžké mentální retardace nově umožnila přístup k příspěvku i pro nový okruh osob s těžkou duševní poruchou, zejména pak s pervazivními vývojovými poruchami. Za prvních devět měsíců účinnosti nové právní úpravy tak bylo možno již prvním 44 osobám s pervazivní duševní poruchou a dalším 10 osobám s jiným typem duševních poruch přiznat příspěvek na pořízení motorového vozidla.

Význam výchovy a sociální rehabilitace

V případě dětí s pervazivními vývojovými poruchami je nutno zmínit význam výchovných a edukačních opatření v rodině, speciálně-pedagogických metod a sociální rehabilitace, zaměřených na nácvik komunikace a sociální interakce, což může napomoci k zlepšení sociálního fungování dítěte a tím i snížit míru jeho závislosti. Platí, že čím dříve se přistoupí k intervenci, tím lepší lze očekávat výsledek. Stěžejní zůstává intenzita a soustavnost vhodných metod a opatření. Způsoby práce s dětmi s pervazivními vývojovými poruchami musí být vždy individuální. Z charakteru poruchy však vyplývají některá obecná pravidla výchovně-vzdělávacích přístupů. Jsou jimi např. předvídatelnost a pravidelnost činností, jasnost a srozumitelnost instrukcí, pochopení potřeb a konání včetně adekvátní motivace, vysoká míra pozornosti při řešení obtíží, vyšší míra tolerance a empatie, vyšší míra vysvětlování, pomoci a podpory v některých situacích, důslednost v přístupu, vizuální podpora, efektivní strategie nácviku rolí,

situací a vhodného chování a stanovení jednoznačných pravidel. Lze tak docílit zlepšení verbální i neverbální komunikace, kognitivního výkonu, kvality sociální interakce či snížit nepřizpůsobivé, tzv. maladaptivní chování.

Podpora státu odráží princip solidarity

Pokud dítě získá uspokojivé sociální dovednosti, které mu umožní základní sebeobsluhu a relativně dobré sociální fungování, snižuje se míra jeho závislosti i nároky na péči druhé osoby. To platí obdobně i pro systém poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. V každém systému sociálního zabezpečení není v některých případech žadatelům vyhověno podle jejich představ. Tyto případy by neměly zpochybňovat správnost přijatých řešení v oblasti dávek sociálního zabezpečení podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a nároku na ně a posudkově medicínských kritérií. Než se tato kritéria stala součástí právní úpravy, prošla širokou diskusí odborné lékařské veřejnosti, sociálních pracovníků, neziskového sektoru včetně organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením. Pokud se díky celospolečenské podpoře včetně podpory poskytované prostřednictvím dávek a služeb sociálního zabezpečení, ale i prostřednictvím zdravotních služeb a vzdělávání podaří zlepšit či zmírnit důsledky zdravotního postižení a docílit přiměřené sociální inkluze, snižuje se v souladu s principy solidarity následně i míra finanční podpory státu, která se pak přesouvá ve prospěch těch, kteří ji nově potřebují nebo ji potřebují ve vyšší míře či trvale.

*MUDr. Bc. Rostislav Čevela, Ph.D., MUDr. Alena Zvoníková,
Odbor posudkové služby MPSV*

OMBUDSMAN A SKARTA

Stanovisko ombudsmana k tvrzení nové ministryně práce a sociálních věcí o povinnosti využívat sKartu

V demokratickém právním státě lze povinnosti ukládat pouze na základě zákona. Povinnost příjemce jakékoli sociální dávky převzít sKartu žádným zákonem stanovena nebyla. Rovněž není zákonem stanovena ani sankce zastavení výplaty dávky pro případ, že klient sKartu nepřevzme. Přejídná ustanovení k zákonu č. 366/2011 Sb., o změně zákona o pomoci v hmotné nouzi, stanoví, že do dne vydání karty sociálních systémů se dávky vyplácejí dosavadním způsobem, tj. převodem na platební účet určený klientem nebo v hotovosti (poštovní poukázkou).

Vydáním karty se rozumí její převzetí klientem, což potvrdil v písemném vyjádření dřívější ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek. Do dne převzetí karty má tedy příjemce dávky nárok na to, aby mu Úřad práce ČR vyplácel dávky dosavadním způsobem. Takovýto postup stanoví, alespoň pro dříve přiznané dávky, i aktuální metodika Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky.

Aktuální právní úprava tedy nebrání zachování výplaty nepojistných sociálních dávek dosavadním způsobem. Jinou věcí je, zda respektováním principu dobrovolnosti sKarty, plynoucího ze zákona, neporuší Ministerstvo práce a sociálních věcí smlouvu, kterou uzavřelo s Českou spořitelnou na zajištění administrace výplaty nepojistných

dávek a dávek z oblasti státní politiky zaměstnanosti a na provozování karty sociálních systémů. Těto smlouvy se však ministerstvo nemůže dovolávat při postupu vůči příjemcům dávek. Vůči příjemcům dávek je smlouva mezi ministerstvem a Českou spořitelnou zcela nerozhodná. Nárok na výplatu dávky je upraven předpisy veřejného práva, které nelze měnit soukromoprávním ujednáním (viz prastará právní zásada „Ius publicum privatorum pactis mutari non potest“). Smlouva proto nemůže příjemce dávky zavazovat, a to minimálně do okamžiku, kdy sKartu převezme a podepíše souhlas s Podmínkami České spořitelny, a. s. pro vydání sKarty a otevření platebního účtu.

Skutečnost, že se stát prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí rozhodl zajistit výplatu nepojistných sociálních dávek prostřednictvím soukromého subjektu, navíc přináší do vztahu občana a státu zcela nové a zbytečné problémy. Vzniká tím jakýsi spletenec soukromého a veřejného práva, v němž se občan obtížně orientuje a není s to rozeznat, jaké povinnosti mu stanoví stát předpisy veřejného práva (zákonem) a jaká práva a povinnosti mu vyplývají ze smluvního vztahu s Českou spořitelnou, a. s.

„Jako veřejnému ochránci práv mi nepřísluší hodnotit technologické aspekty či ekonomické přínosy sKarty. Jsem však přesvědčen, že by stát měl respektovat zákony. Pokud se příjemce dávky z jakéhokoli lidsky pochopitelného důvodu rozhodne sKartu odmítnout, není možné, aby mu stát svévolně výplatu dávky zastavil,“ konstatuje ombudsman Pavel Varvařovský.

Další aspekty nové právní úpravy výplaty dávek prostřednictvím karty sociálních systémů jsou shrnuty v tiskové zprávě ze dne 8. srpna 2012.

Zdroj: Veřejný ochránce práv

☑ SKARTA 19.11.2012

Vážení přátelé,

dnes Vám píši velmi důležitou zprávu ve věci sKarty. Podle stanoviska paní poslankyně Jitky Chalánkové (TOP 09) a vedoucí právního odboru Kanceláře veřejného ochránce práv, JUDr. Kateřiny Valchové je jisté, že současná právní úprava skutečně umožňuje, aby občan odmítl sKartu, pokud nechce využívat její platební funkci. To znamená, že pokud Vám přijde dopis, ve kterém budete vyzváni k převzetí sKarty a máte platnou průkazku TP, ZTP nebo ZTP/P až do 31. 12. 2015, nejste povinni převzít sKartu a Úřad práce Vám nemůže zastavit platbu dávek, které pobíráte. Doporučuji Vám proto, abyste Úřadu práce odepsali v tomto smyslu: „Vzhledem k tomu, že žádný zákon mi neukládá povinnost převzít sKartu a ani Vám neumožňuje zastavit výplatu dávek, které pobírám, Kartu sociálních systémů nechci a trvám na tom, abyste mi dávky, které pobírám, posílali stejným způsobem jako dosud.“

Na uvedeném odkazu <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/212411000371116/video/> je část pořadu Události ČT ze dne 16. 11.

2012, kde paní J. Chalánková i paní K. Valachová přesně vysvětlují jak je to s sKartou. Pokud Vám již končí platnost průkazky TP, ZTP a ZTP/P a jejich obnovení je podmínováno vydáním sKarty, doporučuji Vám následující postup. Odmítněte sKartu stejným způsobem, tak jak je uvedeno výše, a zároveň žádejte o vydání papírové karty TP, ZTP nebo ZTP/P, která je zatavena do průhledné laminační fólie, dle vyhlášky č. 203/2012 Sb. Tuto vyhlášku Vám v příloze posílám. Zároveň Vám posílám náhledy jednotlivých papírových průkazek, abyste věděli, co máte dostat. Všechny Úřady práce mají tyto vzory a mají i zařízení na výrobu těchto papírových průkazek. Tato vyhláška byla vydána proto, že sKarty nebyly vydávány v průběhu prvního pololetí a bylo potřeba, aby průkazky mohly být prodlužovány či řešena jejich ztráta. Vyhláška č. 203/2012 má platnost do 31. 12. 2012, ale NRZP ČR bude usilovat o to, aby platnost vyhlášky byla prodloužena. Obdobně můžete postupovat i v případě, že budete nově žádat o průkazku TP, ZTP nebo ZTP/P, případně o některou z dávek, které by měly být vypláceny sKartami.

Přeji Vám všechno dobré.

S pozdravem Bc. Václav Krása, předseda NRZP ČR

☑ SKARTA 22.11.2012

Vážený přítel,

dnes se uskutečnilo avizované jednání s paní ministryní práce a sociálních věcí L. Müllerovou. Jednali jsme o několika tématech. Tím zásadním tématem byla nepochybně sKarta. Sdělil jsem paní ministryni náš zásadní nesouhlas s vyjádřením generálního ředitele České spořitelny a.s. P. Kysilky. Generální ředitel České spořitelny a.s. v zásadě prohlásil, že vše zůstává při starém a navíc si Česká spořitelna najme agenturu, která bude doručovat peníze poštovní poukázkou či přímo v hotovosti, přičemž tuto službu si lidé budou muset zaplatit. Uvedl jsem důvody, proč jsme tak zásadně proti sKartám. Paní ministryně vyslechla naše výhrady. Uvedla, že je vázána prozatím smlouvou MPSV ČR s ČS a.s. V současné době probíhají analýzy, které by měly být hotovy v polovině příštího týdne, a na základě nich by se mělo dále postupovat. Já jsem akceptoval stanovisko paní ministryně, že potřebuje ještě určitý čas na důkladné seznámení se s tématem.

Dalším bodem našeho jednání byla zaměstnanost osob se zdravotním postižením, a to především v souvislosti se zrušením institutu OZZ. Dohodli jsme se na tom, že na toto téma se v nejbližší době sejdeme na delší čas jednání a pokusíme se najít nějaké společné východisko.

Dále jsme jednali o problematice sociálních služeb a posuzování míry závislosti a nároku na průkazky ZTP. Vše bylo v informační úrovni a jednotlivá témata jsme neprobírali detailně. Myslím si, že paní ministryně má zájem na další diskuzi.

Přeji Vám všechno dobré.

S pozdravem

Bc. Václav Krása, předseda NRZP ČR

☑ ASISTENT SOCIÁLNÍ PÉČE – VÝKLAD MPSV

Asistent sociální péče

Stanovisko bylo vytvořeno především se záměrem upřesnit vymezení pozice asistenta sociální péče a jeho činnosti v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Současně má poukázat také na další související zákonné normy, které se k výkonu činnosti asistenta sociální péče bezprostředně váží. **Stanovisko je směřováno zejména k využití pro potřeby krajských poboček Úřadu práce, které jsou v souladu s ustanovením § 29 zákona o sociálních službách příslušné ke kontrole využívání příspěvku na péči** poskytovaného osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Dále má sloužit jako informace pro širší veřejnost (odbornou i laickou).

Péči o osoby závislé na péči jiné fyzické osoby mohou podle zákona o sociálních službách poskytovat profesionální poskytovatelé sociálních služeb, osoby blízké nebo asistent sociální péče.

Zavedením institutu asistenta sociální péče zákonem č. 366/2011 Sb. došlo k doplnění a zpřesnění podmínek pro poskytování péče osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby, která není poskytovatelem sociálních služeb nebo osobou blízkou (podmínka věku a zdravotního stavu a povinnost uzavírat smlouvu). Současně byl tento poskytovatel péče nově označen jako asistent sociální péče.

Cílem zavedení tohoto institutu je především zajistit dostupnost potřebné pomoci v oblastech s málo dostupnými sociálními službami terénního charakteru a současně umožnit lidem, kteří vyžadují pomoc jiné fyzické osoby, aby mohli i nadále zůstat ve svém přirozeném domácím prostředí bez nutnosti využívat pobytových zařízení sociálních služeb.

Asistent sociální péče je jinou fyzickou osobou než osobou blízkou, která může poskytovat péči osobě závislé na péči jiné fyzické osoby. Může jím být pouze fyzická osoba, která je starší 18 let věku a je zdravotně způsobilá (§ 83 odst. 2 zákona o sociálních službách) a neposkytuje tuto péči jako podnikatel. Zdravotní způsobilost se posuzuje podle § 29 odst. 1 písm. e) zákona o sociálních službách, který říká, že za zdravotně způsobilou k poskytování pomoci se nepovažuje osoba, která má sama nárok na příspěvek na péči, ledaže lékařským posudkem vydaným poskytovatelem zdravotních služeb doloží, že je schopna tuto pomoc poskytovat. Definicí poskytovatele zdravotních služeb stanoví zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění zákona č. 167/2012 Sb. Zpravidla se jedná o ošetřujícího lékaře.

Poskytuje-li osobě pomoc asistent sociální péče, **nevyžaduje se registrace podle § 79** zákona o sociálních službách.

Asistent sociální péče musí být vždy uveden **jako pečující osoba v žádosti o příspěvek na péči** (na formuláři „Oznámení o poskytovateli pomoci“) pro účely rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce o přiznání příspěvku.

Asistent sociální péče je povinen s osobou, které poskytuje pomoc, uzavřít **písemnou smlouvu o poskytnutí pomoci**. Náležitostmi smlouvy je označení smluvních stran, rozsah pomoci, místo a čas poskytování pomoci a výše úhrady za pomoc (§ 83 odst. 3 zákona o sociálních službách).

Povinnost uzavření písemné smlouvy o poskytnutí pomoci je předmětem **kontroly využívání příspěvku na péči** v souladu s ustanovením § 29 zákona o sociálních službách. Kontrolu provádějí krajské pobočky Úřadu práce. Krajská pobočka kromě dalšího kontroluje také to, zda je pomoc poskytována osobně tím, kdo byl uveden v žádosti o příspěvek, popřípadě ohlášen podle § 21 odst. 1 písm. d) nebo § 21 odst. 2 písm. c) zákona o sociálních službách. Kontroluje i to, zda způsob poskytované pomoci a její rozsah odpovídá stanovenému stupni závislosti a zda je pomoc zaměřena na základní životní potřeby, které podle výsledku posouzení stupně závislosti okresní správou sociálního zabezpečení není osoba schopna zvládat.

Přijatá částka z příspěvku na péči jako úhrada za poskytnutou péči je v případě poskytování péče asistentem sociální péče **osvobozena od povinnosti zdaňování**, a to tak, že od daně z příjmů je měsíčně osvobozena v úhrnu částka do výše příspěvku na péči pro osobu ve stupni závislosti IV (úplná závislost) v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (tj. částka do výše 12 000 Kč měsíčně).

Citace § 4, odst. 1 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů:

„Od daně se osvobozuje

*i) dávka pro osobu se zdravotním postižením, dávka pomoci v hmotné nouzi, sociální služba, dávka státní sociální podpory, dávka pěstounské péče s výjimkou odměny pěstouna, příspěvek z veřejného rozpočtu a státní dávka nebo příspěvek podle jiných právních předpisů nebo obdobné plnění poskytované ze zahraničí, příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona upravujícího sociální služby, a to do výše poskytovaného příspěvku, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou, u níž se nevyžaduje registrace podle zákona upravujícího sociální služby; **jde-li však o péči o jinou osobu než osobu blízkou, je od daně měsíčně osvobozena v úhrnu maximálně částka do výše příspěvku pro osobu se IV. stupněm závislosti podle zákona upravujícího sociální služby**“.*

Pro účely **zdravotního pojištění** se z titulu takového příjmu **nestává osoba zaměstnancem** (§ 5 písm. a) bod 1. zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“) a nehradí z něj pojistné.

Citace § 5 písm. a) bod 1. zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění:

„Pro účely zdravotního pojištění se

a) za zaměstnance považuje fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky podle zákona upravujícího daně z příjmů, s výjimkou osoby, která má pouze příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny“.

Podle § 7 odst. 1 písm. g) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, **je stát plátcem pojistného** prostřednictvím státního rozpočtu za osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), a **osoby pečující o tyto osoby**, a osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost).

Při posuzování účasti sociálního asistenta na **důchodovém pojištění** prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění se postupuje podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. s) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Důchodového pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti. Podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. Asistent sociální péče není pro účely důchodového pojištění považován za osobu blízkou automaticky, ale pouze v případě, že půjde současně o osobu definovanou v § 24 zákona o důchodovém pojištění¹⁾. Tyto pečující osoby jsou účastny důchodového pojištění prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění, za které není pojistné (ani jiné platby) na důchodové pojištění odváděny (nepříspěvkové doby). O době a rozsahu péče pro účely započtení náhradní doby pojištění vydává rozhodnutí příslušný orgán sociálního zabezpečení.

Informace k zákonu o veřejném zdravotním pojištění mohou podat zdravotní pojišťovny. Odbornou pomoc ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění a pojistného na sociální zabezpečení poskytují okresní správy sociálního zabezpečení (v Praze Pražská správa sociálního zabezpečení, v Brně Městská správa sociálního zabezpečení Brno).

Odbor sociálních služeb a sociální práce, 5. listopadu 2012

Poznámky pod čarou

1) Za osoby blízké se pro účely tohoto zákona považují manželé, příbuzní v řadě přímé, děti uvedené v § 20 odst. 1, sourozenci, zeť, snacha a manžel rodiče, a to kteréhokoli z manželů.

Autor: Odbor 22, Poslední aktualizace: 23.11.2012

Redakční rada:

Bc. Martina Smolíková, Marie Havlíčková

(224 817 438, 224 817 393)

Vydává Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o.s.

Karlínské nám. 12

186 03 Praha 8 – Karlín

(pro vlastní potřebu)

fax: 224 817 438 e-mail: asociace@arpzpd.cz http:// www.arpzpd.cz